

GYEPGAZDÁLKODÁSI TAPÁSZTALATOK

Forgács Barna

Rövid tájékoztatást nyújtunk az Agrárgazdaság Kft (volt Debreceni Agrártudományi Egyetem Tangazdasága) gyepgazdálkodási tevékenységéről.

A Debreceni Agrártudományi Egyetemi Tangazdaság bödönháti területében a növénytermesztésben meghatározó volt a rizstermesztés a 2.200 hektár szántóból, mintegy 1.000 hektáron. Miután Magyarország a rizstermesztésnek legészakibb határán helyezkedik el, (a bödönháti területünkönél északabbra a világon csak a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Minoita községben termesztettek rizst) , a termesztésnek óriási volt a kockázata. A kiszolgáltatottságot csak tovább fokozta a szakmai igényesség nélkül megépített rizstelepek műszaki állapota, ráadásul a hetvenes évek végén, valamint a nyolcvanas évek elején egy napfényben szegény, csapadékban gazdagabb periódus volt, ami értelemszerűen komoly veszteségeket okozott.

Nagy kérdés volt számunkra ezeknek a területeknek az okszerű hasznosítása, miután az eleve kedvezőtlen adottság mellett a több évtizedes rizstermesztés egy abszolút terméketlen "talajt", vagy inkább támasztó közegnek tekinthető valamit hagyott maga után vissza.

Legelőtelepítési javaslat

A Debreceni Agrártudományi Egyetem gyepgazdálkodási specialistái területek gyeppelel való hasznosítására tettek javaslatot, amit a vállalat vezetése elfogadott az alábbi indokok alapján.

- A kérdéses 1.000 hektár területet klasszikus nagyüzemi növényekkel értelemszerűen nem lehetett hasznosítani.
- A vállalatunk jelentős állatállománnyal rendelkezett, melynek tömegtakarmány igényét (széna, szenázs, szilázs) a gyepből biztosítani lehetett, míg korábban kevesebb állatállomány mellett is szénavásárlásra kényszerültünk esetenként.

Az adott időszakban az alábbi állatállománnyal rendelkezünk

- a/ 650 db tejelő tehén,
- b/ 350 db növendékmarha,
- c/ 300 db hízómarha,
- d/ 12.000 db anyajuh
- e/ 10-20.000 db lúd.

- A vállalat rendelkezett egy 3.000 t/év kapacitású forró levegős szárítóüzemmel, amelyet korábban elsősorban lucernaliszt készítésére használtunk, de a lucerna termésátlag

ingadozása miatt (amit a már előbb említett csapadékos időjárás tovább fokozott), ennek az üzemnek a kihasználása nem volt maradéktalan. A gyeptelepítések első hozamainak betakarítása után az üzem kihasználása teljes mértékű volt, sőt az elméletben lucernára meghatározott évi elméleti kapacitást lényegesen fokozni tudtuk.

Gond a nagy termés miatt

A kérdéses időszakban Nyugat-Európában jelentős igény jelentkezett a forrólevegős szárítmányok iránt, miután Magyarországon ebben az időszakban a szocialista típusú árenda miatt az energia viszonylag olcsó volt, ezért minden idők legnagyobb mennyiségeit tudtuk exportálni. E lehetőség még jobb kihasználására a meglévő üzem mellé egy évi 10.000 tonna kapacitású üzemet építettünk, mely elsősorban a gyep első növedékének a hasznosításában volt nagy segítségünkre. Ugyanis nagy gondot okozott, hogy az új telepítések első növedéke esetenként a 6-7 t/ha termésátlagot is elérte, és ezt májusban szénaként képtelenség volt betakarítani. A többletermés levezetésére a szenázs- és szilázskészítés mellett a környező mezőgazdasági nagyüzemekkel kooperációs együttműködést alakítottunk ki, - megítélésem szerint - mindkét fél számára eredményesen. Az üzemek kihasználásánál gondot jelentett viszont a júliusi, augusztusi időszak, amikor is a gyepék második növedékénél már jelentősen csökkentek a hozamok és a két üzem ellátása a gyepterületekről nehézségeket okozott. Ezt az időszakot a lucerna feldolgozásával igyekeztünk kipótolni.

Változás a gazdálkodásban

A nyolcvanas évek közepétől az energiaköltségek jelentősen növekedtek hazánkban, ami a szárítás drágulása mellett a fuvar költségekben is megnyilvánult, emiatt a korábbi, kiváló exportpozíciónkból folyamatosan kellett visszavonulnunk. Ez nagyon kellemetlenül érintette a vállalatunkat, mert tudjuk, hogy a tömegtakarmányok klasszikus értelemben (éppen a szállítási nehézségek és más problémák miatt) soha nem lehetnek ún. árunövények, mégis ezzel a hasznosítási móddal azzá váltak. Tehát az exportlehetőségek beszűkülése miatt ismét újabb választás elé került a gazdaságunk.

A juhágazat országosan is folyamatosan épült le, így vállalatunk is lecsökkentette az állományt, ma sem rendelkezünk még csak mindössze 2.000 db anyajuhval.

A szarvasmarha állományt szinten tartottuk, sőt valamelyest növeltük is a létszámot. A liba legeltetésével csak esetenként foglalkozunk, ahogy arra kereslet jelentkezik, hisz ez az egyetlen állattenyésztési ágazat, amely szinte egyik napról a másikra indítható, vagy visszafejleszhető.

A gyep hatása a talajra

Az előbbi okok miatt a gyepterületeket folyamatosan kiszántottuk és örömmel tapasztaltuk, hogy a korábban "bedöglött" rizsföldekből nagyon komoly búzatermő területeket kaptunk vissza, ami - nyilvánvalóan egy szerencsés véletlen egybeeséssel

együtt - az akkori ún. gabonaprogramba jól illeszkedett be, ennek az előnyeit mi realizálni tudtuk.

A rendszerváltással egyidejű átalakulások a korábbi termelés szerkezet újbóli átalakítására készítettek bennünket, s ami már szakmailag hihetetlen vagy vitatható, mégis évek óta tesszük, hogy ezeken a kérdéses területeken ma mintegy 700 hektár hibridkukorica vetőmag előállításával foglalkozunk. Erre többek között a kárpótlás következményeként kialakult helyzet is kényszerített bennünket, mert hogy a klasszikus vetőmag előállító területünkön, itt a debreceni löszháton, a földre olyan volt az érdeklődés, hogy a meghirdetett területek a licitáláson maradéktalanul elkeltek, Bődönháton pedig a földre nem volt ilyen igény, így ott a nagyüzemi táblák változatlanul a kezelésünkben maradtak.

Miután a vállalat életében meghatározó a tulajdonunkban lévő hibridkukorica vetőmagüzem, annak kihasználása elemi érdekünk. A jó adottságú helyeken (hozzánk hasonló módon a korábbi szerződéses partnereinknél is) az izolációt (300-500 m) nehézkes, vagy lehetetlen biztosítani, így a 10 AK körüli földeken vagyunk kénytelenek a vetőmagkukoricát előállítani, ami a korábbi időszakban teljesen elképzelhetetlen volt. A kötött talajú földeken gyenge minőségű legelők voltak. Altalajlazításos felülettel és szakszerű tápanyaggazdálkodással elértük a 6,7 t/ha szénatermést 1984 hektár átlagában. Altalajlazítás után a gyepek gyökérzete olyan alaposan megjavította a talaj szerkezetét, hogy alkalmassá vált az igényes szántóföldi kultúrák termesztésére. A hibridkukorica mellett szintén a vetőmagüzemünk jobb kihasználása érdekében, a búza vetőmag nagy részét is ezen a területen állítjuk elő, kiváló minőségben.

Az állatállományunk főmeztakaromány ellátását a hibridkukorica apasorokból, illetve az ősgyepünkről biztosítani tudjuk, ahol a területfelszínt kaszálhatóvá tettük, majd folyamatosan műtrágyázunk és az utóbbi években közepes terméshozamokat realizálunk.

Szerző: Dr. Forgács Barna ügyvezető igazgató

Agrárgazdaság Kft. Debrecen